

Czesław Plewka

„Perspektywy zmian w praktyce kształcenia akademickiego”, red. nauk. Dorota Ciechanowska, Szczecin 2014 : [recenzja]

Edukacja Humanistyczna nr 2 (31), 255-258

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Lektura książki W. Olszewskiego, pt. *Licea ogólnokształcące w procesie zmian rynkowych na początku XXI wieku. Perspektywa Dolnośląska* nakłania do wielorakich przemyśleń względem teraźniejszej i przyszłościowej edukacji na rzecz kształtowania postaw twórczych i innowacyjnych, ponieważ wiedza ogólnokształcąca w zasadzie stwarza duże możliwości w poszukiwaniu właściwych dla siebie i społeczeństwa kwalifikacji zawodowych i zarazem przygotowuje do ustawicznego kształcenia się przez całe życie.

Kazimierz Wenta

**Perspektywy zmian w praktyce kształcenia akademickiego
(red. nauk.) Dorota Ciechanowska
„Pedagogium” Wydawnictwo OR TWP w Szczecinie
Szczecin 2014, ss. 200**

Książka zatytułowana „Perspektywy zmian w praktyce kształcenia akademickiego”, pod redakcją dr Doroty Ciechanowskiej jest kolejną pozycją wydawniczą doskonale wpisującą się w przyjętą przez redaktorkę problematykę badawczą. Zawarte w niej teksty stanowią zwartą całość i są opatrzone wprowadzeniem w którym redaktorka mocno ekspozuje zmiany jakie w ostatnich latach dokonały się we wszystkich sferach naszego życia. Zwraca uwagę na to, że choć edukacja na poziomie akademickim niemal od samego jej początku była przedmiotem szczególnego oglądu, to teraz w warunkach nieustannej płynności i niebywałego dotychczas postępu cywilizacyjnego jest zobligowana do ciągłego poszukiwania nowych rozwiązań, które będą sprawiać, że jej jakość kształcenia będzie coraz lepsza. Podkreśla, że współczesne przemiany dokonujące się zarówno w gospodarce jak również w szeroko rozumianej kulturze społecznej sprawiają, że nieustannie zmieniają się zadania uczelni wyższych – rozszerzając je o efektywność ekonomiczną, a w praktyce ograniczając je przez przymus ciągłego dostosowywania kierunków studiów i treści programów kształcenia do jawiących się trendów ekonomicznych. Dalej pisze, że uczelnie obligowane są do dostarczania gospodarce specjalistów, na jakich jest w danym czasie zapotrzebowanie gospodarcze i społeczne. Zmieniają się oczekiwania, zmieniają się priorytety, zmieniają się warunki kształcenia, ale nadal ukończenie studiów stanowi dla młodych ludzi przepustkę do rozwoju osobowego, budowania kariery i osobistego dobrobytu, aczkolwiek samo wyższe wykształcenie przestało nieść w sobie wartości autoteliczne. Istniejący obecnie stan uwarunkowań cywilizacyjno-kulturowych wyznacza dla edukacji nowe zadania a uczelnie wyższe stawia w nowej roli - „urynkowionych” podmiotów, w których

o ich egzystencji decydują względy ekonomiczne i w pewnym stopniu - aczkolwiek nadal jeszcze nie pierwszoplanowe - mierzalne efekty kształcenia.

Monografię tworzą dwie części. Pierwsza zatytułowana „Dydaktyka akademicka wobec przemian w szkolnictwie wyższym” w której znajduje się pięć tekstów starannie dobranych pod względem ich treści. Druga część zatytułowana „Uwarunkowania wzajemnych relacji podmiotów procesu kształcenia akademickiego” stanowi zbiór czterech tekstów, w których autorzy koncentrują się na różnych aspektach procesu kształcenia.

Krótkie omówienie zawartości poszczególnych tekstów

Profesor Franciszek Bereźnicki podkreśla, że dydaktyka szkoły wyższej pojmowana jest jako teoria kształcenia i studiowania, która w istotny sposób rzutuje na właściwe funkcjonowanie edukacji w szkole wyższej. Analizując terminy: „kształcenie” i „studiowanie”, podkreśla, że kształcenie jest jednym z najmniej jasnych pojęć pedagogicznych, któremu poszczególni autorzy nadają różne znaczenie. Przyjmuje za W. Kojssem, że kształcenie jest procesem bezpośredniego lub pośredniego dyskursu prowadzonego między nauczycielem i studentem, a jego wartość zależy od tego, jak dalece formułowane w nim problemy składają się do poszukiwania i tworzenia odpowiedzi, tworzą autentyczne zapotrzebowanie na wiedzę. Studiowanie zaś definiuje za W. Okoniem jako uczenie się na poziomie wyższym przy maksymalnym udziale własnej inicjatywy i samodzielności, podczas wgłębiania się w daną dyscyplinę naukową do tego stopnia, by występowały elementy własnych poszukiwań odpowiedniej wiedzy, twórczego jej transferowania, a nawet badania.

Profesor J. Półturzycki w swoim artykule zatytułowanym „O potrzebie aksjologii w studiach akademickich” koncentrując swoją uwagę na leksykograficznych ujęciach aksjologii pedagogicznej podkreśla, że przedstawiciele poszczególnych dyscyplin naukowych w sposób zróżnicowany ujmują wartości opatrując je różnymi cechami. Zwraca uwagę, że w literaturze pedagogicznej ma miejsce deprecjonowanie zagadnień aksjologicznych, a w niektórych okresach przez niektórych autorów aksjologia została wręcz odrzucona. W dalszej części opracowania autor podkreśla, że w okresie transformacji ma miejsce stopniowe odradzanie się aksjologii przytaczając kilka interesujących ujęć wartości w opracowaniach różnych autorów. W końcowej części swoich rozważań, autor ten bardzo mocno akcentuje potrzebę rekonstrukcji aksjologii pedagogicznej i wprowadzenie jej do standardów kształcenia akademickiego.

Jakość nauki i dydaktyki w aspekcie jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym stanowi przedmiot rozważań Profesora M. Wasilewskiego. Autor zwracając uwagę na to, że poziom polskiej nauki, w tym pedagogiki, a w niej dydaktyki nie jest zadawalający ukazuje sytuację w jakiej znalazło się szkolnictwo wyższe na początku XXI wieku. Przyczyn istniejącego nie w pełni satysfakcjonującego stanu doszukuje się w olbrzymim wzroście liczby studentów jaki miał miejsce po roku 1989 i nie idącego w ślad za tym przyrostem liczby pracowników naukowo-dydaktycznych, a także nie zawsze odpowiednim przygotowaniem dydaktycznym nauczycieli akademickich. Swoje rozważania kończy stwierdzeniem, że o pozycji jaką zajmuje polska dydaktyka w światowych rankingach decyduje wiele uwa-

runkowań ale najbardziej pilną potrzebą jest współpraca, a tym samym szersze jej włączenie do obiegu międzynarodowego.

Problematykę jakości kształcenia akademickiego uczynił przedmiotem swoich rozważań również Profesor Cz. Plewka w swoim tekście zatytułowanym: „Cywilizacyjne wyznaczniki jakości kształcenia akademickiego”. Przed zagłębieniem się w istotę jakości kształcenia akademickiego dokonał krótkiej charakterystyki bieżącej sytuacji szkolnictwa wyższego oraz zarysował najbliższe perspektywy tego szkolnictwa, a także cywilizacyjne uwarunkowania jego funkcjonowania. Na kanwie tych rozważań skoncentrował się na ukazaniu sensu i istoty pojęcia cywilizacja a następnie podjęcia próby zinventaryzowania tych czynników cywilizacyjnych, które w opinii autora tekstu mają istotny wpływ na jakość kształcenia akademickiego.

Ostatni w tej części monografii tekst autorstwa Ph Dr. Miroslavy Mjklosikovy zatytułowany „E-learning in the educational process” dotyczy roli jaką przypisuje się e-learnigowi w procesie kształcenia akademickiego a także jakości tego kształcenia.

Drugą część opracowania otwiera artykuł Profesora K. Wenty, w którym autor podejmuje rozważania dotyczące samouctwa informacyjnego i naukowo-badawczego oraz treningu interpersonalnego stanowiących perspektywę szkoły wyższej. W niezwykle interesujący sposób na tle zmieniającej się rzeczywistości szkoły wyższej ukazał jak dużą wartość w badaniach naukowych i dydaktyce ma samouctwo informacyjne i treningi interpersonalne. Zwrócił - za K. Denkiem - uwagę na fakt, że w strategii budowania cywilizacji wiedzy i opartej na niej gospodarce, kluczowe znaczenie ma edukacja i badania naukowe, które należy ujmować przede wszystkim w kontekście do wszystkich problemów społecznych uwikłanych w sieci, uwzględniając jednocześnie wpływ neoliberalizmu na mechanizmy rządzące światem edukacji i nauki.

Profesor L. Dziachkowska zajęła się relacjami jakie z perspektywy studiów pedagogicznych postrzega się w układzie nauczyciel akademicki - student. Autorka skoncentrowała się na wyeksponowaniu specyfiki tych relacji aby na tej podstawie podjąć próbę kategoryzacji typów studentów, z którymi w swojej pracy dydaktyczno-naukowej mają do czynienia wykładowcy uczelni wyższych. Mozaika relacji jakie mają miejsce w kontaktach nauczycieli akademickich i studentów w opinii autorki tekstu ma duży wpływ na niemal wszystkie aspekty życia uczelnianego.

Dynamiczny profesjonalizm nauczycieli akademickich zdaniem Profesora W. Andrzejewicza to jedyny sposób na permanentne doskonalenie jakości kształcenia w szkole wyższej i poprawę relacji nauczycieli akademickich ze studentami. Autor ukazuje, że prawdziwy profesjonalista nie może być skazany na jeden ogląd świata. Musi on w sposób nieustanny modyfikować sposoby swojego postępowania dostosowując je zarówno do oczekiwań swoich studentów jak również wyzwań cywilizacyjnych.

Ostatni tekst autorstwa dr D. Ciechanowskiej dotyczy akademickiego kształcenia studentów pokolenia Y postrzeganego w perspektywie zmian, które mają miejsce w dydaktyce szkoły wyższej. Autorka ukazuje, że współcześni studenci różnią się pod wieloma względami od swoich kolegów studiujących nawet kilka lat temu. Przede wszystkim nie lubią się podporządkowywać obowiązującym standardom i dlatego ich nauczyciele muszą

poszukiwać i stosować zupełnie nowe sposoby pracy, które będą sprawiać, że ich studenci stawać się będą pełnoprawnym podmiotem podejmowanych zabiegów edukacyjnych.

Uwagi końcowe

Uważam, że publikacja ta stanowi ważną poznawczo i merytorycznie pozycję w literaturze dotyczącej kształcenia akademickiego, a z racji zmian, które zachodzą w edukacji szkoły wyższej stanowi cenne źródło informacji.

Zgromadzone w monografii teksty autorów o dużym doświadczeniu w pracy akademickiej pozwalają rozwijać i pogłębiać refleksje dotyczące różnych aspektów dydaktyki szkoły wyższej.

Czesław Plewka